

Janet Werner Hell and Happiness

Jun 12 — Jul 26, 2025 | Brussels

Almine Rech Brussels presenteert met trots 'Hell and Happiness', Janet Werners eerste solotentoonstelling bij de galerie, te zien van 12 juni tot 26 juli 2025.

Sinds het einde van de jaren 1980 is Janet Werners artistieke praktijk volledig toegespitst op portretten. Ze schildert vrouwen in alle facetten van hun bestaan en in alle rollen die aan hen zijn toebedeeld. Voorheen schilderde ze op basis van haar verbeelding, maar in 2016 heeft ze haar werkwijze aangepast en gebruikt ze foto's uit tijdschriften. Deze glanzende beelden worden vervolgens overgezet naar het doek. Janet Werners doel tijdens het schilderen op basis van foto's is om de foto's te laten verdwijnen. Ze zegt: "Ik heb altijd met fotografie geworsteld, omdat ik niet houd van wat ze vertegenwoordigt en hoe ze vormen creëert."^[1] De kunstenaar streeft er onophoudelijk naar het fotografische beeld te deconstrueren door het te laten samensmelten met penseelstreken en lagen verf. Ze vervolgt: "Ik moet een portret vaak vernietigen wanneer het te fotografisch wordt. Ik word boos en begin het portret ongedaan te maken: ik verwijder of vervorm gelaatstreken en knoei met de verf, en in dat proces openbaart zich iets anders. De verborgen expressionist in mij komt naar boven, en meestal ben ik dan veel tevredener over het resultaat." Net als collages zijn haar composities ontworpen als hybride vormen waarin twee beeldreeksen samenkomen op het doek. We zien bijvoorbeeld een moerasachtig landschap en het portret van een heks, of een kamerplant en de helft van een versie van *Mademoiselle Rivière* (1805) van Jean-Auguste-Dominique Ingres. Indirecte en directe verwijzingen naar de geschiedenis van de westerse schilderkunst — van Picasso en Munch tot Watteau en Gainsborough — vinden hun weg naar haar composities. Dankzij deze diepe verbondenheid met de geschiedenis van de schilderkunst kan ze een nieuwe invulling geven aan een ander klassiek picturaal genre: het landschap. Werner verklaart: "In deze tentoonstelling is een nieuw onderzoek naar de relatie tussen landschap en figuur uitgevoerd. Het introduceren van landschappen weerspiegelt het verlangen om krachten aan te spreken die de individuele figuur overstijgen, evenals een preoccupatie met het onbekende en met vormen die in zekere zin oneindig en moeilijk in concrete termen te vatten zijn."^[2]

De titel *Hell and Happiness* verwijst naar een existentiële conditie. Werner ziet het zo: "Dit werk heeft een humoristische en speelse kant, maar zoals je waarschijnlijk wel voelt, is er ook een donker aspect, een onderliggende ernst, een verstoring in het idee van een samenhangend beeld of verhaal. Net als de schilderijen belichaamt de titel een tegenstrijdigheid: de hel wordt doorgaans niet geassocieerd met geluk. Evenzo is er plezier (geluk) in de schilderijen aanwezig: de zintuiglijke materialiteit van de verf, de zorgvuldig afgestemde kleur en compositie, en de verleiding van schoonheid die verbonden is met de uit modebladen geleende vrouwelijke figuur. Maar er is ook een vorm van verwoesting en geweld. De meeste figuren zijn doorgesneden, verplaatst of verschoven. In veel werken is het schilderij verdeeld en zijn twee afbeeldingen horizontaal of verticaal samengevoegd; de twee delen zijn met verf 'aan elkaar genaaid', maar sluiten niet altijd goed op elkaar aan. De samenvoeging van deze twee zijden of delen kan het idee van een 'voor' en 'na' suggereren, of van gelijktijdigheid. In sommige gevallen is de combinatie simpelweg absurd en tart deze elke rationele verklaring. Ik hoop dat deze schilderijen het verwarrende mysterie en de gelaagde complexiteit van ervaring oproepen."^[3]

Hell and Happiness combineert paradoxen om een reeks vrouwelijke archetypen in onze collectieve verbeelding zichtbaar te maken. Janet Werner schildert figuren zoals een danseres, een avonturierster, een nimf, heksen, een vrouw uit de middenklasse, een prinses, een model, een waanzinnige vrouw, een kindvrouw, een object van verlangen, een verleidster, een madonna, een femme fatale, een rustige en beschaafde vrouw, een droomster en een monster. Met oog voor complexiteit beeldt de kunstenaar afwisselend actieve en passieve lichamen uit. Binnen deze portret-landschappen is er een dubbelzinnigheid die tot uiting komt in de manier waarop de ogen zijn geschilderd. De meeste van deze vrouwen hebben hun ogen wijd open. Hun blik is paradoxaal: behoedzaam (met een mengeling van intimidatie en gevaar) of intens weemoedig. Andere portretten tonen hen met gesloten ogen of van achteren. De blik in hun ogen ontsnapt ons als gevolg van hun weigering. Janet Werner legt uit: “Voor mij gaan de portretten toch nog steeds over subjectiviteit, en ze zijn bedoeld om een idee van innerlijkheid te herwinnen, het idee van een innerlijke wereld of werelden die zich manifesteren via representaties van het lichaam. [...] Ik identificeer het gevoel van geweld of schok, het uitwissen of omvouwen, met metaforen voor innerlijk leven, levensgeschiedenis, trauma of een soort narratieve actie die zich vanbinnen afspeelt.”

Binnen het panorama van de schilderkunst verkent Janet Werner de westerse representatie van vrouwen. Door verbanden te leggen tussen modiefotografie, kunstgeschiedenis en hedendaagse schilderkunst onthult ze zowel de onderdrukkende als bevrijdende aspecten van deze representatie. “Dit kan als verlies van macht worden beschouwd, maar ook als bron van autonomie: dat een vrouw zich naar binnen kan keren en zich weer kan openstellen.” De schilderijen tonen aan hoe stereotypen en genderrollen voortleven: ongeacht hun situatie, positie of kleding worden vrouwen steeds opnieuw teruggebracht tot archetypen van begeerte of afkeer. Laten we niet vergeten dat we spreken over de toestand van vrouwen, de omstandigheden van hun levens (van *onze* levens) en daarmee in ruimere zin over geconditioneerde levens, onderworpen aan tirannieke verwachtingen, obsessies, wetten of angsten. Door de betekenis van de beelden te deconstrueren, met oog voor de mentale dimensie van de geportretteerden, probeert Janet Werner de representatie van vrouwen te ondermijnen en ontrafelen, waarmee ze een verontrustende en vreugdevolle veelzijdigheid aan het licht brengt.

— Julie Crenn, kunsthistoricus en onafhankelijk curator

^[8] Tenzij anders vermeld, zijn citaten van de kunstenaar afkomstig uit “Pictures of You: A Conversation with Janet Werner on the Shifting Grounds of Feminism, Fashion and Portraiture” van Melissa E. Feldman in *Canadian Art*, december 12, 2019. Link: <https://canadianart.ca/interviews/pictures-of-you/>

^[21] E-mail van de kunstenaar, 27 april 2025.

^[31] E-mail, 27 april 2025.